

Příloha k protokolu o SZZ č.

Vysoká škola: JU v Č. Budějovicích

Pedagogická fakulta

Pracoviště: katedra společenských věd

Datum odevzdání posudku:

Jméno a příjmení studenta: Tereza Musilová

Obor: občanská výchova

Vedoucí/oponent* bakalářské práce:

doc. Stanislav Holubec

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Název práce: Odsun-vyhnaní českých Němců z Kaplicka pohledem pamětníků

Kritéria hodnocení práce (označte vždy právě jednu z možných známek):

1. **Struktura práce** (úplnost, logická posloupnost a vyváženost kapitol, rozsah práce)

A – výborně

B – velmi dobře

C – dobře

N – nevyhověl/a

2. **Metodologická a metodická stránka práce** (stanovení hypotéz/cílů práce, vhodnost a kvalita dat a metod)

A – výborně

B – velmi dobře

C – dobře

N – nevyhověl/a

3. **Práce s literaturou a dalšími informačními zdroji** (výběr, správná citace, použití, dodržování bibliografických norem)

A – výborně

B – velmi dobře

C – dobře

N – nevyhověl/a

4. **Odborná správnost – znalost problematiky** (prokázání znalosti řešené problematiky, prokázání specifických znalostí, schopnost aplikovat znalosti na konkrétní problém)

A – výborně

B – velmi dobře

C – dobře

N – nevyhověl/a

* nehodící se škrtněte

5. Zhodnocení výsledků, naplnění cílů, aplikovatelnost v praxi

A – výborně

B – velmi dobře

C – dobře

N – nevyhověl/a

6. Úroveň jazykového a stylistického zpracování

A – výborně

B – velmi dobře

C – dobře

N – nevyhověl/a

7. Formální a grafická úroveň práce

A – výborně

B – velmi dobře

C – dobře

N – nevyhověl/a

Závěrečné shrnutí, komentáře, otázky k obhajobě:

Předkládaná bakalářská práce je psaná s velkým zaujetím pro téma, pílí a znalostí věci. Připojím jen několik metodologických komentářů.

Chtělo to mít kritičtější přístup při analýze výpovědí pamětníků a také se jim nebát klást jim nepříjemné otázky. Respondenti opakují typický sudetoněmecký narativ o přátelském soužití s Čechy, které bylo přerušeno v roce 1945 vyhnáním zorganizovaným Benešem, Rudou armádou a Čechy z vnitrozemí. Když respondenti zmiňují masakry při odsunu, je zajímavé, že nijak nezmiňují své židovské spoluobčany zlikvidované nacisty v době okupace, nebo otázku genocidy spáchané vojsky SS a Wehrmachtu na východní frontě, jichž se bezpochyby účastnili i mladí muži z těchto obcí, tedy starší vrstevníci respondentů. Stačilo se respondentů zeptat: Byl někdo z vašich příbuzných ve Wehrmachtu, v SS, v NSDAP? Koho volili Vaši rodiče v posledních československých svobodných volbách? Henleina? Víte o vraždách spáchaných v roce 1938 na československých občanech v Sudetech? V tomto je paměť respondentů krátká a selektivní. Zejména se to týká posledních měsíců války, kdy nikdo z respondentů neuvádí, že velká část německého obyvatelstva a příslušníků ozbrojených složek byla zfanatizovaná a chtěla bojovat až do konce. Příkladem byly nesmyslné popravy v Terezíně v posledních dnech války,^{*} nebo masakry spáchané v Praze jednotkami SS během povstání, o nichž se pochopitelně česká veřejnost dozvěděla.[†] Autorka to naznačuje na str. 67, když si povšimla, že ve vyprávění respondentů všichni do Wehrmachtu odvedení mladíci nechtějí do války a dezertují při první příležitosti. Přitom máme mnoho dokladů o zfanatizovaných členech Hitlerjugend, kteří bojovali „bis zum bitteren Ende“ v květnu 1945, tedy v době, kdy už starší vojáci Wehrmachtu

^{*} <https://newsletter.pamatnik-terezin.cz/posledni-poprava-v-terezine/>

[†] <https://www.rozhlas.cz/masakr-v-usobske-ulici-8044801>

nechtěli. Také se šlo respondentů zeptat: Byli vaši rodiče nebo někdo z Vašich blízkých v protinacistickém odboji? Jistě se takoví vyskytli, ale bylo jich bohužel velmi málo. Pokud by na území Sudet existovala intenzivní odbojová činnost, není vůbec jisté, zda by k odsunu došlo. Problém sudetských Němců je zkrátka v tom, že trauma odsunu u nich vytvořilo neschopnost pochopit genocidní podstatu nacismu a vinu podstatné části Sudetských Němců v jeho vzestupu.

Několik formulací je určitě špatně:

„Kolektivní vina byla uplatněna i na ty, kteří se rozhodli stát na straně Československa, tedy na ty, kteří se cítili být jeho součástí, byť mluvili jiným jazykem.“ (str. 76) Co znamená „stát na straně Československa“? Předpokládal bych, že buď emigrovat a vstoupit do zahraničního odboje, nebo se účastnit odboje domácího. Takoví Němci určitě existovali a byli z odsunu pochopitelně vyjmuti.

Nevím, proč autorka nekriticky cituje novináře Tomáše Feřteka, který není žádným historikem. „*Jsmenad my, kteří jsme obsadili jejich prázdné domy, o to bohatší?*“ Podle něj není neštěstím Sudet prázdnota domů, ale prázdnota lidí.“ (str. 74)

Především, co znamená kategorie MY? Já jsem tedy nic neobsadil, ani neznám nikoho dalšího, kdo by obsadil dům v Sudetech. Domy obsadila jenom menšina Čechů a řada z nich si je dokonce od vlády koupila. A co Feřtek myslí „prázdností lidí“? To by musel nějak empiricky dokázat, že čeští obyvatelé Sudet jsou nějak „prázdnější“ než obyvatelé Prahy, Budějovic, nebo Bavorska. Spousta lidí, tím že se do Sudet odstěhovala, naopak hodnoty zachraňovala, budovala pohraničí. Většina domků v Sudetech navíc už dávno změnila vlastníka a jejich současní majitelé si je poctivě koupili.

Autorka se řečnický ptá: „Oč byla však československá vláda lepší než všichni ti nenávidění nacisté, když zavírala oči před evidentními zločiny spáchanými na nevinných?“ (str. 74) Srovnávání československé poválečné vlády s nacisty je absolutně nepřijatelné. Československá vláda nepřepadla jiné země, nenařídila genocidu, nevydala rozkaz zplynovat obyvatele Sudet, nebo nedala nějakou sudetskou vesnici obklíčit a všechny dospělé muže popravit. Toho všeho se dopustila vláda nacistická. Československá vláda a státní úřady se pouze dopustily toho, že se rozhodly netrestat některé zločiny spáchané během odsunu. Z dnešního hlediska je také nepřijatelné vládní nařízení o 30 kilogramech majetku, nošení pásek apod., přesto je to nesrovnatelné, např. s Norimberskými zákony. Ostatní zločiny během odsunu nebyly zločiny vlády, ale jednotlivců. Je ale autorkou opomíjenou skutečností, že některé zločiny během odsunu potrestány krátce na to byly, byť tresty byly nízké. Např. byl odsouzen pachatel tzv. přerovského masakru.* Také je třeba zdůraznit, že sudetskými Němci tolik nenáviděný Edvard Beneš byl v roce 1938 jediný evropský nejvyšší představitel státu, který chtěl se zbraní v ruce bojovat proti Hitlerovi. Kdyby na jeho slova dala Anglie a Francie, mohla druhá světová válka stát o mnoho desítek milionů lidských životů méně.

Není možno přijmout tvrzení, že odsun Němců je příčinou českého odmítání uprchlíků: „Zdá se, že tím je český přístup k etnikům poznamenán dodnes; místo, abychom žádali a podporovali rozmanitost, jež může být v lecčem obohacující, ke všemu cizímu a „jinému“ zaujímají Češi většinou nepřátelský postoj.“ (str. 76) Já mám naopak dojem, že český nacionalismus byl daleko silnější v době, kdy

* https://cs.wikipedia.org/wiki/Karol_Pazúr

v českých zemích žila německá menšina. Nenávist k uprchlíkům přeci existuje i v zemích, odkud nikdo odsunut/vyhnán nebyl.

Nikdo seriózní nebude dnes souhlasit s průběhem odsunu/vyhnání a zejména zločiny při něm tvoří tragickou kapitolu dějin. Na druhou stranu je ale potřeba si uvědomit několik věcí: Jaké by bylo soužití německé a české menšiny ve společném státě po roce 1945? Dokázala by vláda zaručit bezpečnost sudetských Němců? Nehrozilo by vypuknutí občanské války? Mohly by se do Sudet vrátit statisíce Čechů, kteří odtamtud byli v roce 1938 vyhnáni? Nebáli by se? Šlo tuto situaci vůbec řešit jiným způsobem, než odsunem nebo odstoupením území Sudet Německu? Vezmeme-li v úvahu hospodářskou sílu a velikost Německa i fakt, že dnešní ČR je ekonomicky vzato svého druhu německou montovnou, jak by asi dnes vypadalo česko-sudetoněmecké soužití v jedné zemi? Nevznikaly by nové etnické konflikty? Podobně jako není možno si idealizovat etnickou homogenitu, není možno si ani idealizovat multikulturalitu.

Poslední věc: Autorka analyzuje českou kroniku obce Kaplice vedenou od roku 1945. Nešlo sehnat i německou kroniku obce vedenou před tím? Bylo by zajímavé poznat i její reflexi. Autorka se také měla určitě podívat na psané vzpomínky sudetských Němců z Kaplicka na odsun. Např. každé sudetoněmecké sdružení vydávalo svůj časopis a další literaturu, kde se o tom psalo. Často dochází k tomu, že respondenti nevzpomínají na odsud samý, ale na to, co o tom od války do dneška četli. Typickým příkladem, kde se tento posun vyskytuje, jsou vzpomínky vězňů z koncentračních táborů: Zatímco krátce po válce byly autentické, ovlivněné samotným prožitkem, jak šla léta a respondenti si o tom četli knížky a sledovali dokumenty, začínají se jejich vzpomínky podobat přečtenému a shlédnutému. Např. se pak vzpomínky jedné osoby z roku 1945 hluboce liší od vzpomínek té samé osoby z roku 2000.

Jak se díváte podle vašich pramenů na roli Rudé armády v osvobození a s tím spjatou otázku pomníků Rudoarmějců (kauza Koněv)? Co soudíte o kauze Věra Sosnarová a co díky ní musíme mít na paměti při využívání vyprávěných vzpomínek?

Navrhovaná klasifikace (výsledná známka není aritmetickým průměrem známek jednotlivých kritérií hodnocení práce):

- A – výborně
- B – velmi dobře
- C – dobře
- N – nevyhověl/a

V Českých Budějovicích dne 2. 6. 2020

A handwritten signature in dark ink, consisting of stylized, overlapping letters, likely initials or a first name.

Podpis vedoucího/recenzenta bakalářské práce